

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Затверджено
наказом ректора ВНУ імені Лесі Українки
від 18.02. 2021 р № 52-3

Інструкція № 74
«Вступний інструктаж з питань безпеки життєдіяльності
для здобувачів освіти

1. Загальні відомості про університет. Види та джерела небезпеки в навчальних приміщеннях, на спортивних майданчиках тощо.

Волинський національний університет імені Лесі Українки є вищим навчальним закладом України із державною формою власності.

Університет безпосередньо підпорядковується Міністерство освіти і науки України.

Свою історію навчальний заклад почав 1940 року, коли утворено Луцький державний учительський інститут. У вересні 1951 р. на базі учительського інституту створено педагогічний інститут, якому через рік присвоїли ім'я Лесі Українки. На той час заклад мав усього два факультети: історико-філологічний та фізико-математичний, а вже на початку 90-х років в інституті функціонувало 9 факультетів. З травня 1964 р. на озері Світязь стали діяти спортивно-оздоровчі табори для студентів і викладачів; згодом на їх основі створено базу практик – спортивно-оздоровчий табір «Гарт».

16 липня 1993 р. тодішній президент України Л. М. Кравчук підписав Указ про створення на базі Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки Волинського державного університету, залишивши йому ім'я Лесі Українки.

26 вересня 2007 року Указом Президента України Віктора Ющенка ВДУ імені Лесі Українки присвоєно статус національного.

24 серпня 2012 р. підписано Указ Президента України «Про перейменування Волинського національного університету імені Лесі Українки у Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки».

17 серпня 2020 р. наказом Міністерства освіти і науки України «Щодо перейменування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки» перейменовано у Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Зараз у структурі університету функціонує 3 інститути, 14 факультетів, 67 кафедр із фаховим професорсько-викладацьким складом та підготовче відділення. Також одним зі структурних підрозділів ВНУ імені Лесі Українки є Коледж технологій, бізнесу та права (з 2009). При університет діє Інформаційний центр

ЄС, Інститут Польщі, центр волонтерів «Довіра», музей Лесі Українки, музей археології, музей етнографії Волині та Полісся, музей історії ВНУ імені Лесі Українки та ін.

Щодо навчального процесу, то керівництво університету постійно йде в ногу з часом: на всіх факультетах (інститутах) навчання здійснюється за кредитно-модульною системою в руслі болонських стандартів; оснащено мультимедійні аудиторії, комп'ютерні кабінети, творчо-навчальні лабораторії, відкрито Центр інноваційних технологій і комп'ютерного тестування.

Матеріально-технічна база ВНУ імені Лесі Українки охоплює 10 навчальних корпусів, 6 гуртожитків, студентську базу практик табору «Гарт» (озеро Світязь), стадіон «Спортивне ядро» із сучасним покриттям і біговими доріжками, два ботанічні сади, агробіостанцію.

У Волинському національному університеті імені Лесі Українки здійснюється навчання в аспірантурі й докторантурі за 15 галузями наук.

Учасники навчально-виховного процесу розподіляються на п'ять основних груп:

- слухачі підготовчого відділення;
- студенти України, які навчаються на бюджетній основі;
- студенти України, які навчаються на контрактній основі;
- студенти із країн ближнього і дальнього зарубіжжя, які навчаються на контрактній основі;
- спеціалісти, які отримують другу вищу освіту в навчально-науковому інституті неперервної освіти.

Небезпеку для життя та здоров'я студента в університеті можуть становити: уся сукупність технічних, електричних пристроїв, пристосувань, що застосовуються чи використовуються в процесі здійснення навчання; мікрокліматичні фактори (температура повітря, швидкість руху повітря); підвищений рівень електромагнітного випромінювання (при роботі з ЕОМ, електричними пристроями); недостатня освітленість приміщень; мережа живлення електричних пристроїв 220 В.; транспорт, що рухається територією навчального закладу; відкриті люки, колодязі, ями, канави.

2. Загальні правила поведінки учасників навчально-виховного процесу на території університету, в навчальних аудиторіях, лабораторіях та інших навчальних приміщеннях.

Всім категоріям учасників освітнього процесу на території університету дозволяється знаходитися в робочий час, який встановлено Правилами внутрішнього трудового розпорядку ВНУ імені Лесі Українки і розкладом навчальних занять, планами проведення різних заходів. В другий час дозволяється знаходитися на території студмістечка (мешканцям гуртожитків).

В'їзд на територію університету дозволяється тільки підвідомчого транспорту та транспорту працівників університету і тільки в робочий час. При цьому швидкість транспортних засобів не повинна перевищувати 5 км/год.. Пересування пішоходів по території університету дозволяється тільки по пішохідним тротуарам та встановленими маршрутами під'їзними дорогами. Під час пересування бути уважними, прислухатися до сигналів транспорту, що

рухається. При зустрічному транспорті слід триматися правої сторони. Пересування по вимоцям вздовж будівель і споруд ЗАБОРОНЕНО.

Під час проведення навчально-виховного процесу студенти повинні знаходитися в навчальних аудиторіях, лабораторіях і виконувати роботу відповідно до Програми навчання та навчальних планів з тієї чи іншої дисципліни на тій чи іншій кафедрі.

Під час проведення навчальних занять ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ;

- відволікати учасників навчально-виховного процесу від безпосереднього навчання, відзивати або знімати їх із занять для виконання громадських обов'язків чи проведення різних заходів не пов'язаних із навчальним процесом без відповідного наказу або письмового розпорядження по університету;
- наради, збори, наради по громадським питанням.

В системі виконання нормативних актів з охорони праці кожен учасник освітнього процесу повинен:

- пройти вступний інструктаж з питань безпеки життєдіяльності при зарахуванні до університету;
- пройти первинний інструктаж з питань охорони праці на кожній кафедрі перед початком виконання лабораторних чи практичних занять на відповідному обладнанні; яке використовується в навчальному процесі;
- знати і виконувати вимоги нормативних актів з охорони праці, правила безпечної роботи з машинами, механізмами і обладнанням, які використовуються в навчальному процесі, уміти користуватися засобами колективного та індивідуального захисту, надавати першу допомогу потерпілому;
- дотримуватися вимог з охорони праці, які передбачені Правилами внутрішнього трудового розпорядку ВНУ імені Лесі Українки;
- проходити в встановленому порядку періодичні медичні огляди;
- співробітничати із адміністрацією університету з питань організації безпечних і нешкідливих умов праці і навчання.

За порушення законодавчих чи інших нормативних актів про охорону праці учасники навчально-виховного процесу можуть бути притягнуті до дисциплінарної, матеріальної, кримінальної відповідальності відповідно до законодавства (ст. 43, ст. 44 Закону України «Про охорону праці»).

Учасники навчально-виховного процесу, які ухиляються від проходження обов'язкових медичних оглядів до навчальних занять не допускаються.

Навчання з питань охорони праці із учасниками навчально-виховного процесу проводиться згідно вимог Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.04.2006р. №304.

3. Основні вимоги безпеки при проведенні поза аудиторних і поза навчальних заходів.

До поза аудиторних та поза навчальних заходів в університеті відноситься:

- проведення вечорів відпочинку, дискотек та інше;
- проведення спортивних змагань;
- проведення різних екскурсій, туристичних подорожей та інше.

При проведенні вечорів відпочинку, дискотек і інших заходів особливу увагу необхідно звертати виконанню норм і правил електробезпеки та пожежної безпеки всіма учасниками заходів.

Перед проведенням спортивних змагань, екскурсій, туристичних походів – із усіма учасниками проводиться цільовий інструктаж з питань охорони праці.

Основою безпеки при проведенні поза аудиторних і поза навчальних заходів є висока дисципліна всіх учасників, знання норм і правил безпеки при проведенні заходів, їх неухильне виконання, безумовне виконання розпоряджень керівників заходів.

4. Вимоги пожежної безпеки в навчальному закладі. Знайомство з Правилами пожежної безпеки закладів освіти України.

Пожежа - це стихійне розповсюдження вогню, який вийшов з-під контролю людей і призводить до матеріальної шкоди, а іноді до загибелі людей.

Кожний студент повинен знати місце розташування первинних засобів пожежогасіння і вміти ними користуватися, повинні знати правила поведінки при пожежі, шляхи евакуації.

Легкозаймисті та горючі рідини дозволяється зберігати у спеціально відведених місцях, у межах їх потреби відповідно до норм.

Забороняється розкидати пожежонебезпечні матеріали. Після використання їх треба винести з приміщення у спеціальне відведене місце.

У разі виникнення пожежі учасники навчально-виховного процесу повинні негайно повідомити про це *пожежну охорону телефоном 101* та керівництво, розпочати ліквідацію пожежі всіма наявними засобами.

Головна небезпека, від якої гинуть люди на пожежі, - це дим і гаряче повітря, тому у задимленому приміщенні дихати треба тільки через мокру щільну тканину. У задимленому приміщенні слід пересуватись повзучи, тому що знизу менше диму. Виходячи з приміщення, де виникла пожежа, потрібно щільно зачинити двері, щоб полум'я залишити без кисню. Якщо дим у коридорі, треба передусім в'яснити, що трапилось, а потім якнайшвидше залишити приміщення через основні та запасні виходи.

При виникненні пожежі вже на першій стадії виділяється теплота, токсичні продукти згорання, можливі обвалення конструкцій. Тому слід враховувати необхідність евакуації людей у визначенні строки. Показником ефективності процесу евакуації є час, протягом якого люди можуть при необхідності залишити окремі приміщення і будинок загалом. Безпека евакуації досягається тоді, коли тривалість евакуації людей з окремих приміщень і будинку в цілому менша критичної тривалості пожежі, що становить небезпеку для людини. Критичної тривалості пожежі вважається час досягнення при пожежі небезпечних для людини температур і зменшення вмісту кисню у повітрі. Не вважаються евакуаційними виходи, що пов'язані з механічним приводом (ліфти, ескалатори), сходи, які не розташовані у сходових клітках. Евакуаційних виходів з приміщень кожного поверху має бути не менше двох. Мінімальна ширина шляхів евакуації - не менше 1 м, дверей - 0,8 м. Двері на шляхах евакуації мають відчинятися у напрямку виходу зі споруди. У кожному приміщенні (поверху) слід вивісити план евакуації людей і матеріальних цінностей.

Первинні засоби пожежогашіння - це вогнегасники, пісок, ковдри, лопати, сокири та ін.. Широко застосовують порошкові та вуглекислотні вогнегасники.

Правила поведінки при пожежі:

- при пожежі треба остерігатись високої температури, задимленості і загазованості, вибухів, падіння дерев і будівель, провалів у прогорілий ґрунт;*
- небезпечно входити в зону задимлення, якщо видимість менша 10 м;*
- перед тим як увійти в палаюче приміщення, треба накритися з головою вологим простирадлом, плащем, шматком тканини тощо;*
- двері в задимлене приміщення треба відкривати обережно, щоб запобігти спалаху полум'я від швидкого притоку повітря;*
- в дуже задимленому приміщенні треба плазувати;*
- для захисту від чадного газу треба дихати через вологу тканину;*
- якщо на людині загорівся одяг, треба лягти на землю та збити полум'я, бігти не можна, це ще більше роздмухує полум'я;*
- якщо побачите людину в палаючому одязі, накиньте на неї пальто, плащ, простирадла та інші засоби;*
- при гашінні лісових пожеж використовуйте гілля листяних дерев(берези, ліщини), лопати тощо; гілками слід захльостувати край пожежі, за допомогою лопат засипати його ґрунтом.*

5. Радіаційна безпека та дії у разі надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Питання захисту людини від негативного впливу іонізуючого випромінювання постали майже одночасно з відкриттям рентгенівського знімку. Найнебезпечнішим за наслідками є аварії на АЕС є викид в атмосферу радіоактивних речовин, внаслідок яких має місце довгострокове забруднення місцевості на величезних площах.

Найбільшою за масштабами забруднення навколишнього середовища є аварія, яка сталася 1986 р. на Чорнобильській АЕС. Внаслідок грубих порушень правил експлуатації та помилкових дій 1986 рік став для людства роком вступу в епоху ядерної біди. Історія людства ще не знала такої аварії, яка була б настільки згубною за своїми наслідками для довкілля, здоров'я життя людей. Радіаційне забруднення величезних територій та водоймищ, міст та сіл, вплив радіонуклідів на мільйони людей, які тривало проживають на забруднених територіях, дозволяє назвати масштаби Чорнобильської катастрофи глобальними, а ситуацію - надзвичайною.

Усього, за сучасними даними, внаслідок Чорнобильської катастрофи в Україні постраждало майже 3.23 млн. осіб, з них 2.35 млн. мешкають на забрудненій території, більше 358 тисяч брали участь у ліквідації наслідків аварії, 130 тисяч були евакуйовані 1986р. або були відселені пізніше.

При аварійному викиданні в атмосферу радіоактивних речовин можливі такі види радіоактивного впливу на населення:

- а) зовнішнє опромінення при проходженні радіоактивної хмари;
- б) внутрішнє опромінення при вдиханні радіоактивних аерозолів;
- в) контактне опромінення внаслідок радіоактивного забруднення шкіри та одягу;
- г) зовнішнє опромінення, зумовлене радіоактивним забруднення поверхні землі, будівель, споруд та ін.;

д) внутрішнє опромінення при використанні забруднених продуктів харчування і води.

Основні принципи захисту:

- використання засобів індивідуального захисту;
- дотримання правил особистої гігієни;
- очищення від радіоактивних забруднень поверхонь будівельних конструкцій, засобів індивідуального захисту;
- використання радіопротекторів (біологічний захист).

У випадку забруднення радіоактивними речовинами особистий одяг і взуття повинні пройти дезактивацію під контролем служби радіаційної безпеки, а у випадку неможливості дезактивації їх слід поховати як радіоактивні відходи.

Заходи які спрямованні на зменшення потрапляння радіоактивних речовин в органи дихання, травлення і на поверхню тіла:

- обмежити перебування на відкритій місцевості;
- провести герметизацію житлових і виробничих приміщень, дверей, вікон, димарів, вентиляційних отворів на час розсіювання радіоактивних речовин у повітрі й формування радіоактивного забруднення території;
- провести йодну профілактику (таб.3.1.);

Табл. 3.1.

Час прийняття препаратів стабільного йоду	Фактор захисту
Перед вдиханням радіоактивного йоду (профілактичне вживання)	100
Через 2 години після вдихання радіоактивного йоду	10
Через 6 години після вдихання радіоактивного йоду	2

- захистити органи дихання підручними засобами (таб.3.2.);

Табл. 3.2.

Предмет	Кількість шарів	Захисні властивості
Чоловіча бавовняна носова хусточка	1 (зім'ята)	8,5
	1 (волога)	3,0
	1 (суха)	1,4
Жіноча бавовняна носова хусточка	4 (волога)	2,7
	4 (суха)	2,2
Махровий рушник	1-2	4,0
Бавовняна сорочка	1 (волога)	3,0
	2 (суха)	3,0
	1 (суха)	2,5
Туалетний папір	2	12,0

- використовувати засоби індивідуального захисту органів дихання і шкіри;
- воду використовувати із захищених джерел;
- продукти використовувати з герметичних складських приміщень, погребів, із щільно закритих діжок, герметичної скляної і металевої тари;

- періодично проводити дезактивацію внутрішніх поверхонь житлових і виробничих приміщень, обмітати стелю і стіни, протирати меблі, килими доріжки, матраци, ковдри пилососити, проводити вологе прибирання;
- провести дезактивацію будівель, колодязів, доріг.

Якщо таблеток йодистого калію немає, можна вжити три - п'ять крапель 5%-го розчину йоду на склянку води, дітям до двох років одну-дві краплі. 100 мг стабільного йоду захищають протягом 24 годин.

Найкращим захистом від рентгенівського і гамма-випромінювання є свинець і уран. Проте з огляду на високу вартість свинцю і урану, можуть застосовуватись екрани з просвинцьованого скла, заліза, бетону, залізобетону і навіть води.

Шляхи підвищення життєдіяльності в умовах радіаційної небезпеки.

Актуальним для жителів багатьох районів України є питання про виживання в умовах підвищеної радіації. Оскільки зараз основну загрозу становлять радіонукліди, що потрапляють в організм людини з продуктами харчування, слід знати запобіжні й профілактичні заходи, щоб сприяти виведенню з організму цих шкідливих речовин.

Сучасна концепція радіозахисного харчування базується на трьох принципах:

- обмеження надходження радіонуклідів з їжею;
- гальмування всмоктування, накопичення і прискорення їх виведення;
- підвищення захисних сил організму.

Третій напрям передбачає пошук та створення радіозахисних харчових речовин і продуктів, які мають антиоксидантну та імуностимулюючу активність й здатні підвищувати стійкість організму до несприятливої дії радіоактивного випромінювання (антимутагени та радіопротектори). На допомогу приходять природні «захисники». До цих речовин належать: листя чаю, виноград, чорна смородина, чорноплідна горобина, обліпиха, банани, лимони, фініки, грейпфрути, гранати; з овочів - шпинат, брюссельська і цвітна капуста, боби, петрушка. Для того, щоб радіонукліди не засвоювались організмом, потрібно постійно вживати продукти, які містять пектини, зокрема яблука. Насіння соняшника належить до групи радіозахисних продуктів. Багаті на біорегулятори морські продукти, дуже корисний мед і свіжі фруктові соки.

Стихійні лиха - це природні явища, які мають надзвичайний характер та призводять до порушення нормальної діяльності населення, загибелі людей, руйнування і нищення матеріальних цінностей.

За місцем локалізації стихійні лиха поділяються на:

- літосферні (виверження вулканів, землетруси, зсуви, селі);
- гідросферні (повені, снігові лави, шторми);
- атмосферні (урагани, зливи, ожеледі, блискавки).

Рекомендації щодо правил поведінки в умовах небезпеки землетрусу.

Якщо відчувається здригання ґрунту чи будинку, слід реагувати негайно, пам'ятаючи, що найбільш небезпечні є предмети, які падають.

Перебуваючи у приміщенні, слід негайно зайняти безпечне місце. Це отвори капітальних внутрішніх стін (наприклад, відчинити двері з квартири), кути,

утворені ними. Можна сховатися під балками каркасу, під несучими колонами, біля внутрішньої капітальної стіни, під ліжком чи столом. Слід пам'ятати, що найчастіше завалюються зовнішні стіни будинків. Не слід вибігати з будинку, оскільки уламки, які падають вздовж стін, є серйозною небезпекою. Безпечніше переждати поштовх там, де він вас застав, і, лише дочекавшись його закінчення, перейти у безпечне місце.

Перебуваючи всередині багатопверхового будинку, не поспішайте до ліфтів чи сходів. Сходові прольоти та ліфти часто обвалюються під час землетрусу.

Після припинення поштовхів потрібно терміново вийти на вулицю, відійти від будівель на відкрите місце, щоб уникнути ударів уламків, які падають.

Перебуваючи в автомобілі, що рухається, слід повільно загальмувати подалі від високих будинків, мостів чи естакад.

Опинившись у завалі, слід спокійно оцінити становище, надати собі першу допомогу, якщо вона потрібна. Важливо подбати про встановлення зв'язку з тими, хто перебуває зовні завалу. Людина може зберігати життєздатність (без води і їжі) понад два тижні.

Рекомендації щодо правил поведінки при повені.

Отримавши повідомлення про затоплення, необхідно терміново вийти в небезпечне місце - на височину (попередньо відключивши воду, газ, електроприлади).

Якщо повінь розвивається повільно, необхідно перенести майно в небезпечне місце, а самому зайняти верхні поверхи, дахи будівель.

Для того щоб залишити місце затоплення, можна скористатись човнами, катерами та всім тим, що здатне утримати людину на воді.

Коли людина опинилась у воді, їй необхідно скинути важкий одяг та взуття, скористатись плаваючими поблизу засобами й чекати допомоги.

Рекомендації щодо правил поведінки при ураганах.

Отримавши повідомлення про ураган, необхідно щільно зачинити двері, вікна. З дахів і балконів забрати предмети, які при падінні можуть травмувати людину.

В будівлях необхідно триматися подалі від вікон. Найбезпечнішими місцями під час урагану є підвали, сховища та внутрішні приміщення перших поверхів.

Коли ураган застав людину на відкритій місцевості, найкраще знайти укриття в западині (ямі, яру, канаві).

Ураган може супроводжуватись грозою, необхідно уникати ситуацій, при яких збільшується ймовірність ураження блискавкою: не стояти під окремими деревами, не підходити до ліній електропередач.

6. Безпека дорожнього руху. Поведінка на вулиці, знайомство з ПДР.

Необхідність транспорту в наш час не викликає жодного сумніву. Транспортні засоби мають великий позитивний вплив на економіку країни, створюють зручність і комфорт для людей. Проте розвиток транспорту, підвищення його ролі у житті людей супроводжується не лише позитивним ефектом, а й негативними наслідками, зокрема, високим рівнем аварійності транспортних засобів та дорожньо-транспортних пригод.

Будь-який транспортний засіб - це є джерело підвищеної небезпеки і особа, що користується послугами транспортного засобу, знаходиться в зоні цієї

небезпеки. Це зумовлюється можливістю дорожньо-транспортних пригод, автомобільними катастрофами, аваріями поїздів, можливістю набути травмування при посадці чи виході з транспортних засобів, або під час їх руху.

Автомобілі, мотоцикли на вулицях рухаються з великими швидкостями. Обстановка може змінюватись блискавично, і тому під час переходу вулиці необхідно постійно і уважно за нею спостерігати. Переважна кількість нещасних випадків з пішоходами, пасажирами трапляється саме тоді, коли вони поспішають, хвилюються, бігають. Отже надмірна квапливість і біг на проїзній частині повинні бути виключені. Вулиця обманлива: здається в одну хвилину немає жодного транспорту, а через секунду він може непомітно виїхати з провулка чи з-за повороту. Перехід вулиці - це всього 10-20 секунд, тому варто на цей час припинити розмови і уважно спостерігати.

Пішоходи повинні рухатись по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правої сторони. При цьому необхідно бути обережним і не заважати іншим учасникам дорожнього руху. За межами населених пунктів пішоходи, що пересуваються по узбіччі чи краю проїжджої частини, повинні йти на зустріч руху транспортних засобів. У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи повинні вжити заходів для того, щоб виділити себе на проїжджій частині чи узбіччі (ліхтарі, яскраво червоні пов'язки). Пішоходи повинні переходити проїжджу частину по пішохідних переходах, а у разі їх відсутності - на перехрестях по лініях тротуарів або узбіч.

УВАГА! Під час переходу вулиці або дороги розмовляти по мобільному телефону ЗАБОРОНЕНО! Якщо в зоні видимості немає переходу чи перехрестя, а дорога має не більше трьох смуг руху для обох його напрямків, дозволяється переходити її під прямим кутом до краю проїжджої частини у місцях, де дорогу добре видно в обидва боки, і лише після того, як пішохід оцінить відстань до транспортного засобу, що наближається, його швидкість та впевниться у відсутності небезпеки. Пішоходи, які не встигли закінчити перехід, повинні перебувати на острівці безпеки або лінії, що розділяється транспортним потоком протилежних напрямків, і можуть продовжити перехід лише тоді, коли переконаються в безпеці подальшого руху. Перед виходом на проїжджу частину з-за транспортних засобів, що стоять, та будь-яких перешкод пішоходи повинні впевнитись у відсутності транспортних засобів, що наближаються. Чекаючи транспортний засіб пішоходи повинні на тротуарах, посадочних майданчиках, а де вони відсутні - на узбіччі, не створюючи перешкод для дорожнього руху.

Пасажири залізничного транспорту також знаходяться в зоні підвищеної небезпеки. Зонами підвищеної небезпеки на залізничному транспорті є: залізничні колії, переїзди, посадочні платформи та вагони, в яких пасажири здійснюють переїзди. Постійну небезпеку становить система електропостачання, можливість аварій, зіткнення, отримання травм під час посадки або висадки. Крім цього, залізничними коліями перевозяться небезпечні вантажі: від палива та нафтопродуктів до радіоактивних відходів та вибухових речовин.

Найбільшу небезпеку для пасажирів становлять пожежі у вагонах. Зумовлюється це тим, що у вагонах (замкненому просторі) завжди перебуває велика кількість людей. Температура в осередку пожежі дуже швидко підвищується з утворенням токсичних продуктів горіння. Особливо небезпечними є пожежі в нічний час на великих перегонах, коли пасажири сплять.

Дотримання правил безпеки як пасажирами так і пішоходами значно зменшує ризик потрапляння у надзвичайні ситуації, а саме:

- при русі вздовж залізничної колії не дозволяється підходити ближче ніж на 5 метрів до крайньої рейки;

- рух залізничним полотном категорично забороняється;

- на електрифікованих ділянках залізничної колії заборонено підніматися на опори, залазити на вагони, торкатися спуску, який відходить від опори до рейок, а також дротів, які лежать на землі;

- залізничні колії можна переходити лише у встановлених місцях, по пішохідних містках, переходах, тощо;

- перед переходом колій необхідно впевнитись у відсутності потяга або локомотива і тільки після цього здійснювати перехід;

- **УВАГА! Під час переходу залізничної колії розмовляти по мобільному телефону ЗАБОРОНЕНО!**

- при екстреній евакуації з вагона зберігайте спокій, з собою беріть лише те, що необхідно, великі речі лишайте у вагоні, тому що це погіршить швидкість евакуації; надайте допомогу в евакуації пасажиром з дітьми, літнім людям, інвалідам та іншим;

- підходячи до переїзду, уважно простежте за світловою та звуковою сигналізацією та положенням шлагбаума; переходити колії можна лише при відкритому шлагбаумі, а при його відсутності - коли не видно потяга;

- забороняється бігти по платформі вокзалу вздовж потяга, що прибуває чи відходить;

- під час проходження потяга без зупинки не стояти ближче двох метрів від краю платформи;

- підходити до вагона можна лише після повної зупинки потяга;

- посадку у вагон та вихід з нього здійснювати лише з боку перонна і бути при цьому обережним, щоб не оступитися та не потрапити у зазор між посадочною площадкою вагона та платформою;

- на ходу потяга не відкривайте зовнішні двері тамбурів, не стійте на підніжках та перехідних майданчиках, а також не висовуйте з вікон вагонів; при зупинках потяга на перегонах не виходьте з вагонів;

- забороняється використовувати у вагонах відкритий вогонь та користуватися побутовими приладами, що працюють від вагонної електромережі (чайники, праски і таке інше); перевозити у вагонах легкозаймисті та вибухонебезпечні матеріали;

- при виході через бокові двері та аварійні виходи будьте обережними, щоб не потрапити під зустрічний потяг.

7. Побутовий травматизм, попередження та дії у разі нещасних випадків у побуті.

Виконання будь-якої роботи у побуті допускається при наявності знань про небезпечні чинники характерні для даного виду робіт, технологію виконання роботи, вимоги безпеки яким повинно відповідати обладнання, інструмент, пристрої.

Не допускайте до робочого місця сторонніх осіб, осіб які вам заважають, вживання на робочому місці алкоголю, психотропних речовин, куріння.

Не допускається виконання роботи в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

У побуті при виконанні будь-яких робіт можлива наявність таких небезпечних і шкідливих чинників:

- високі температури;
- електричний струм;
- токсичні речовини в повітрі приміщення;
- дим;
- падіння важких предметів, падіння гострих предметів;
- слизькі та (або) нерівні поверхні;
- отруйні рідини;
- недостатня освітленість;
- осліплення та опік електродугою;
- укуси домашніх тварин;
- падіння з висоти;
- обмороження, переохолодження організму;
- ураження блискавкою;
- тонкий лід при відпочинку на водоймах взимку;
- утоплення на водоймах, річках через невміння плавати, судоми м'язів, удари головою об тверді предмети, дно водойми при нирянні;
- емоційні перевантаження, розумові перевантаження;
- висока швидкість руху повітря.

З метою запобігання пожежі не користуйтеся несправними або саморобними електронагрівальними приладами. Не залишайте без нагляду ввімкненні електронагрівальні прилади, ввімкнену газову чи електроплиту.

Заборонено палити в ліжку перед сном, зберігати в житлових кімнатах легкоспалахуючі і горючі матеріали, залишати ввімкнений телевізор без нагляду, електрочайник та інші побутові прилади.

При використанні електроприладів попередньо необхідно перевірити справність ізоляції. При пробі струму на корпус необхідно відключити електроприлад, усунути пошкодження.

Заборонено використовувати ручний електроінструмент при пошкодженні вилки, ізоляції кабелю, корпусу, кнопки включення на корпусі. На кабель не повинно потрапляти масло, вогонь, ходити по ньому, потрапляти вода.

Забороняється: користуватись електроінструментом на вулиці під час дощу, снігопаду, туману. При роботі одяг повинен бути застібнутим, взуття має бути сухим. Обов'язково наявність головного убору.

При виконанні робіт на висоті необхідно користуватись риштуваннями та розкладними драбинами.

Користуватись приставними драбинами заборонено. Як виключення можна використовувати приставну драбину, на ніжки якої набиті гумові смужки з насічкою, а зверху є гачки якими можна зачепити за предмет об який впираємо драбину.

При використанні для ремонту приміщень емалевих фарб, розчинників, шпаклівок, клеїв на синтетичній основі та інших хімічних речовин уникнення отруєння необхідно провітрювати кімнату. Проживання в кімнаті можливе лише після повного висихання покритих вказаними матеріалами поверхонь.

При відпочинку на воді необхідно дотримуватись таких вимог безпеки:

- не пірнати при малій глибині водойми, або глибина не відома;
- не плавати у водоймі з дуже холодною водою для уникнення судоми;
- не плавати у нетверезому стані чи під дією психотропних речовин.

Якщо перебуваючи на водоймі взимку ви провалились під лід, необхідно звільнитися по можливості від одягу і голосно кликати на допомогу. Перебувати на льоду можна у випадку, якщо його товщина достатньо велика і лід може утримувати людину. Якщо лід тріщить необхідно негайно покинути його, пересуваючись по льоду повзком. Перебуваючи взимку на водоймі необхідно мати з собою міцну мотузку довжиною не менше 5 м.

Відпочиваючи влітку в лісі **заборонено:**

- розпалювати багаття для уникнення пожежі;
- вилазити на високі дерева, для уникнення падіння;
- уникати зустрічі з дикими звірами.

Якщо вас покусали лисиця, борсук, собака, кішка, вовк чи інша тварина необхідно негайно звернутися в лікарню.

8. Домедична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій тощо.

Надання першої домедичної допомоги при ураженні електричним струмом:

- негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електричне устаткування від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал;
- при відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту (якщо можливо свіжовипрасувану) носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін.

На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку закріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустинки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При передбачуваному переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або рота) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою), або зробити холодну примочку. При підозрі перелому хребта необхідно потерпілого обережно покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні і рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

Надання першої допомоги при опіках кислотами і лугами.

При попаданні кислоти або лугу на шкіру, ушкоджені ділянки необхідно ретельно промити цівкою води на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5%-ним розчином питної соди, а обпечену лугом - 3%-ним розчином борної кислоти або 3% розчином оцтової кислоти.

При попаданні на слизову оболонку очей кислоти або лугу необхідно очі промити ретельно цівкою води протягом 15-20 хвилин, після цього промити 2%-ним розчином питної соди, а при ураженні очей лугом - 2%-ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота необхідно полоскати 3%-ним розчином оцтової кислоти або 3%-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою - 5%-ним розчином питної соди.

При попаданні кислоти в дихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10%-ним розчином питної соди, при попаданні лугу - розпиленням 3%-ним розчином оцтової кислоти.

Надання першої допомоги при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами не слід змочувати обпечене місце водою, ні

в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом. При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом, 3%-ним марганцевим розчином або 5%-ним розчином таніну.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

При опіку очей електричною дугою необхідно робити холодні промочування розчином борної кислоти.

Перша допомога при кровотечі.

Для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно: підняти поранену кінцівку вгору; кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, і придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин; якщо кровотеча зупинилася, то не знімаючи накладеного матеріалу, поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском); при сильній кровотечі, яку не можна зупинити, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, при допомозі згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями,

джгутом бо закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

В умовах встановлення карантину та запроваджених посиленних протиепідемічних заходів (COVID-19) дотримуватися правил респіраторної гігієни та протиепідемічних заходів.

9. Цивільний захист. Дії викладачів і студентів у випадку отримання сигналу «Увага всім! Термінова евакуація з навчальних приміщень»

Про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій буде подано попереджувальний сигнал **«Увага всім»** (можуть вмикатися сирени, інші звукові та світлові засоби);

У робочий час учасники навчально-виховного процесу оповіщаються про надзвичайну ситуацію подачею тривалого звукового сигналу (для перебуваючих у будівлях навчальних корпусів, по телефону (для структурних підрозділів);

при отриманні відповідного сигналу негайно приводяться у готовність гучномовці, радіотрансляційні та телевізійні приймачі для прослуховування початкового повідомлення.

Почувши такий сигнал **викладачі зобов'язані** негайно припинити навчальний процес і забезпечити термінову евакуацію студентів за межі навчальних корпусів. Евакуація проводиться через штатні виходи з приміщень та через евакуаційні виходи.

Основні заходи з евакуації

Для планування, підготовки та проведення евакуації в університеті створений тимчасовий орган з евакуації, а саме комісія з питань евакуації

Комісія з питань евакуації відповідає за планування евакуації на відповідному рівні, підготовку працівників до здійснення заходів з евакуації, здійснення контролю за підготовкою проведення евакуації, приймання і розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей.

Комісія з питань евакуації організовує оповіщення та ведення обліку учасників навчально-виховного процесу, уточнює дані про транспортні засоби, строк їх подання, маршрути і порядок руху.

Залежно від особливостей надзвичайних ситуацій може бути проведена обов'язкова, загальна, часткова евакуація, тимчасового або безповоротного характеру.

Учасники навчально-виховного процесу повинні виконувати всі розпорядження комісії з питань евакуації у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Дії викладача:

1. Віддати команду студентам **«Увага! Без паніки! Швидко збираємо свої речі і покидаємо кабінет та приміщення!»**;
2. Контролювати процес евакуації, запобігати проявам паніки серед студентів;
3. Допомогти студентам які розгубилися швидко опанувати себе та знайти вихід з приміщення;
4. Залишити кабінет (лабораторію) останнім, переконавшись, що всі студенти вийшли;

5. Супроводжувати студентів до виходу з приміщення та відвести їх у безпечне місце;
6. Дозволити студентам повертатись у приміщення лише після отримання команди від керівництва університету.

Під час евакуації, за командою викладача, студенти повинні:

1. Швидко зібрати свої речі, не допускаючи паніки;
2. Не штовхаючись, швидким кроком вийти з аудиторії (лабораторії) в коридор;
3. Швидко рухатись по коридору у напрямку виходу з приміщення, орієнтуючись по схемі евакуації, яка вивішена на кожному поверсі;
4. Максимально швидко покинути навчальні корпуси та відійти від них на безпечну відстань;
5. Повернення в навчальні приміщення може проводитись лише з дозволу викладача, після усунення загрози.

Для захисту учасників навчально-виховного процесу від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій мирного часу, та дії засобів ураження в особливий період використовуються найпростіші укриття (цокольні або підвальні приміщення, що знижують комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період).

Проректор з навчальної роботи
та рекрутації

Юрій ГРОМИК

Погоджено:
Начальник відділу охорони праці

Микола НЕГОДЮК

Юрисконсульт юридичного відділу

Іванна ЯНУЛЬ